

To bøger om **TILKNYTNING**

Man skulle vente hele to år fra "Tilknytningsteori" til "Tilknytning i praksis" udkom på dansk. Mange flere minusser har anmelderen ikke fundet.

Anmeldelse ■ Af Ole Jakob Storebo

■ To grundige og gode bøger om tilknytning er inden for de sidste par år udkommet i Sverige. Begge bøger er oversat til dansk: Den første "Tilknytningsteori" i 2008, den anden "Tilknytning i praksis" i begyndelsen af 2010. Begge på Hans Reitzels Forlag, og begge med samme forfatterkvarter – Anders Broberg et al.

"Tilknytningsteori" er en letlæst bog om den hurtigt fremvoksende tilknytningsteori. Spændende og medrivende er begyndelsen af bogen, hvor John Bowlby og Mary Ainsworths teorier bliver fremlagt. På en helt naturlig måde bliver teoriernes udvikling koblet med grundlæggernes biografi. Denne historiske gennemgang af tilknytningsteoriernes udvikling bliver også koblet til den psykoanalytiske teori, og der redogøres for de grundlæggende metateoretiske forskelle mellem de to teorier.

Bowlby accepterede psykoanalysens genetiske, strukturelle og det adaptive princip, men tog afstand fra opfattelsen af de driftsmæssige energikilder samt styrkeforholdet mellem primær- og sekundærprocesser. Uoverensstemmelserne mellem Bowlby og det psykoanalytiske selskab beskrives i bogen. Bowlby ønskede et samarbejde, men hans ideer om at gøre psykoanalysen mere videnskabelig ved at gøre den til genstand for empirisk afprøvning vakte modstand, og den psykoanalytiske kreds opfattede Bowlby som en reduktionist, der ville ofre centrale psykiske processer som infantile fantasier, regression/fiksering, seksualitet m.m. til fordel for det, der var observerbart. Dette er blevet ændret en del siden, idet mange fremtrædende psykoanalytikere har taget mange ideer og empiriske metoder fra tilknytningstraditionen til sig. Begge teorier har brug for hinanden, eftersom tilknytningsteorien har metoderne, og den psykoanalytiske teori har begrebsapparatet.

Efter beskrivelsen af tilknytningsteoriens fremvækst og biologiske aspekter ved tilknytning og omsorg bliver tilknyt-

ningens betydning hos spæd- og småbørn beskrevet. Her understreges det enkelte barns behov for en lang startperiode sammen med tilknytningspersonen for at udvikle den fundamentale tilknytning. I de senere kapitler beskrives tilknytningen hos de større børn og teenagere samt tilknytningen i voksenlivet.

Forfatterne henviser ret ofte til den efterfølgende bog, den, der først udkommer et par år senere. De skriver, at dette eller hint vil blive uddybet i "Tilknytning i praksis". Dette føles irriterende – eller *føltes* af dem, der var med fra 2008. Der er ligeledes en del steder med krydshenvisninger i bogen a la "mere af dette i kapitel x". Samlet er "Tilknytningsteori" dog en god gennemgang af tilknytningsteorien. Bogen er i hovedsag tiltænkt læsere, som er i gang med en mellemlang eller videregående uddannelse inden for psykologi, sociologi, medicin eller anden uddannelse inden for social- og sundhedssektoren, eller til dem, der enten er færdige med eller er ved at uddanne sig til psykoterapeuter.

"Tilknytning i praksis"

"Tilknytning i praksis" er tiltænkt læsere, der arbejder med eller uddanner sig inden for de såkaldte human serviceorganisationer og folk i beslutningstagende positioner. Det bliver indledningsvis understreges, at titlens fokus på praksis ikke skal forstås sådan, at bogen behandler noget enkelt og letforståeligt, men mere at bogen skal give læseren grundlag for beslutninger i forskellige praktiske situationer. Det påpeges dog, at bogen ikke skal anskues som en form for kogeboek eller opslagsbog. Der er tale om en mindre letlæst bog end forgængeren "Tilknytningsteori".

Der indledes med et kort sammendrag af "Tilknytningsteori". Efter et interessant kapitel om tilknytning i familieperspektiv følger et børnepsykiatrisk kapitel med fokus på blandt andet diagnosticering af tilknytningsforstyrrelser. Herefter

kommer nogle meget interessante, men også vældigt informationsmættede kapitler om tilknytningsbaserede interventioner i spæd- og småbørnsfamilier samt flere kapitler om måling af tilknytning i barndom, ungdom og voksenalder. Disse kapitler er et "eldorado" for en tilknytningsinteresset forsker. Der bliver beskrevet et væld af spændende empiriske metoder med forskellig grad af validitet og reliabilitet. Specielt "Fremmedsituationen" (Strange situation test) og "Tilknytningsinterviewet" (AAI – Adult Attachment Interview) bliver fremhævet som valide og reliable metoder. På basis af dette kan det undre lidt, at børnetilknytningsinterviewet (CAI – Children Attachment Interview) bliver så stedmoderlig behandlet. Dette tilknytningsinterview er udviklet på grundlag af både "Fremmedsituationen" og "Tilknytningsinterviewet", (AAI).

Psykopatologi i børne- og ungdomsårene fra et tilknytningsperspektiv er et meget spændende kapitel, ligeledes er kapitlet om desorganiseret tilknytning. Der er en ringe sammenhæng mellem utryk tilknytning og psykopatologi, men forskningen har vist stor sammenhæng mellem desorganiseret tilknytning hos det lille barn og udvikling af psykopatologi. Der henvises til en stor longitudinalundersøgelse af Sroufe et al. – den såkaldte Minnesota-undersøgelse – hvor et par hundrede teenagemødre og deres børn blev fulgt gennem hele opvæksten. Disse familier levede under vanskelige psykosociale forhold, hvilket øgede risikoen for problemer. Denne vigtige undersøgelse viste ingen sammenhæng mellem tilknytningsproblemer og udvikling af ADHD. Der er derfor ikke umiddelbart grundlag for at hævde, at en manglende tryk eller desorganiseret tilknytning giver ADHD. Derimod ser man i andre tværsnitsundersøgelser en sammenhæng mellem utryk tilknytning og ADHD. Dette kan lige så godt fortolkes som, at ADHD er med til at forårsage en utryk tilknytning.

Overraskende mange børn har en utryk tilknytning. Flere undersøgelser viser, at mellem 25 og 40 % af alle børn har en utryk tilknytning, samtidigt ser man en klar sammenhæng mellem utryk tilknytning og udvikling af adfærdsforstyrrelse. Dette er et stort tal, og jeg kommer til at tænke på, hvad dette betyder, og også i årsagsbaner, institutionaliseringens rolle etc. Der er et stigende antal børn med adfærdsproblemer i skolerne. Klasserne bliver større, samtidig med at der stilles større og større krav til den enkeltes evne til at organisere sit eget arbejde. Fra gruppepsykologien ved vi, at der optræder ubevidste angstprocesser i en gruppe (Bions gruppeantagelser), og når der er så mange børn i en normalpopulation, der har en utryk tilknytning, giver det grundlag for større angst. Lærerens rolle kommer også i fokus her, og jeg mener, at en tydelig og autentisk lærer, som til en vis grad kan optræde som tilknytningsperson, både kan dæmpe den kollektive gruppeangst i kraft af den mere tydelige lederrolle og

afdæmpe det enkelte barns angst forårsaget af tilknytningsproblemerne.

I bogen beskrives forskning, som viser, at der er en sammenhæng mellem manglende tilknytningskompetence og udvikling af borderline og antisocial personlighedsforstyrrelse. Disse lidelser er netop kendetegnet ved problemer med relationer til andre mennesker. Forfatterne påpeger behovet for mere tilknytningsrelateret forskning i forhold til andre former for personlighedsforstyrrelse. I det hele taget ligger der i den tilknytningsteoretiske tradition store muligheder for forskning gennem den store mulighed for at opstille interessante forskningsdesigns. Fx kunne det også være interessant at lave tilknytningsrelaterede observationer eller interview med forældre med ADHD eller anden psykopatologi og derigennem måske åbne op for værdifuld ny viden om miljøets betydning. Det er ret almindeligt, især i psykoanalytisk kredse, at det hævdes, der er deterministiske sammenhænge mellem barndomsbelastninger og udvikling af senere psykopatologi. Problemet er, at der her ofte savnes et empirisk grundlag. Med det væld af metoder, der findes inden for den tilknytningsteoretiske tradition, er der store muligheder for at afprøve interessante forskningsspørgsmål.

Der er tale om to meget anbefalelsesværdige bøger. De er meget pædagogiske, idet der er et sammendrag indledningsvis og et resumé afslutningsvis i hvert kapitel. De er saglige og evidensbaserede hele vejen igennem. Forfatterne mener, at bøgerne ikke skal opfattes som et opslagsværk, men det kan man godt betragte som falsk beskedenhed: Flere af kapitlerne er så rige på information (fx kapitlerne om metoder), at de netop kan bruges som opslagskapitler.

Skulle man ønske noget, var det, at de blev samlet til et større værk om tilknytning.

Ole Jakob Storebø

BOGDATA ■

Anders Broberg, Pehr Granqvist, Tord Ivarsson og Pia Risholm Mothander:

"Tilknytningsteori". Oversat af Ole Thornbye. Hans Reitzels Forlag, 2008. 333 sider. 349 kr.

Anders Broberg, Pia Risholm Mothander, Pehr Granqvist og Tord Ivarsson: "Tilknytning i praksis". Oversat af Ole Thornbye. Hans Reitzels Forlag, 2010. 392 sider. 398 kr.

